

Onderwijs Ondersteunend Personeel

BOND

ABVAKABO **FNV**

Een veilige werkplek

Inhoud

2	Voorwoord <i>Hoofdstuk 1</i>
3	Wettelijke regels <i>Hoofdstuk 2</i>
6	Regels op school <i>Hoofdstuk 3</i>
8	Wie is verantwoordelijk? <i>Hoofdstuk 4</i>
11	Wat kunt u zelf doen? <i>Hoofdstuk 5</i>
15	Is uw werkplek veilig? Doe de test! <i>Hoofdstuk 6</i>
16	Meer informatie

Voorwoord

Veiligheid staat in de schijnwerpers. Steeds meer scholen gaan met dit thema aan de slag en ontwikkelen een veiligheidsbeleid. ABVAKABO FNV, de bond die uw belangen behartigt vindt een veilige werkplek voor onderwijs ondersteunend personeel (OOP) een van de belangrijkste arbeidsvoorwaarden. In een onveilige omgeving kunt u uw werk minder goed doen én heeft u er minder plezier in. Veiligheidsbeleid en een veilige werkomgeving zijn niet alleen in het belang van de leerlingen, maar ook van degenen die op de school werken. OOP speelt binnen dit veiligheidsbeleid een belangrijke rol. Het zijn vaak juist de conciërges, receptionisten, cateringmedewerkers en beveiligingsmedewerkers die te maken hebben met onveilige situaties in en om de school en met agressie en geweld van leerlingen en ouders.

ABVAKABO FNV organiseerde om die reden in 2005 een tweedelige cursus voor OOP: 'een veilige werkplek'. In het eerste deel van deze cursus inventariseerden de deelnemers wanneer hun eigen werkplek onveilig is en hoe onveilige situaties kunnen worden aangepakt. In het tweede deel van de cursus kwamen ze weer bij elkaar om te vertellen hoe de nieuwe aanpak in de praktijk had gewerkt. Welke resultaten waren er bereikt? En waarom werkte de ene aanpak wel en de andere niet? In deze brochure vindt u voorbeelden van een aantal succesvolle acties en informatie over wetten en regels waarop u een beroep kunt doen. Dat is de praktische bijdrage van ABVAKABO FNV aan een veilige werkplek voor het OOP op iedere school. U kunt nu zelf aan de slag.

ABVAKABO FNV wenst u veel succes met het creëren van een veilige werkplek!

Wettelijke regels

Iedereen wil in een veilige omgeving werken. Maar wat is 'veilig'? Om veilig te kunnen werken, gelden allereerst de regels uit de arbowet. Daaraan moet iedere werkgever zich houden. In die wet staan de volgende regels. De werkgever is verplicht te zorgen voor de veiligheid van de medewerkers. Gevaren en risico's moeten zoveel mogelijk worden voorkomen of beperkt. De werkgever moet speciaal beleid voeren om u te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld. Met agressie en geweld wordt in de wet bedoeld: voorvallen waarbij een werknemer psychisch of fysiek wordt lastig gevallen, bedreigd of aangevallen. U kunt denken aan: vloeken, schelden, bedreigen, vandalisme en pogingen om lichamelijk of psychisch letsel toe te brengen.

Volgens de arbowet moeten risico's, die horen bij het werk, schriftelijk vastgelegd worden in een 'RI&E' (risico-inventarisatie en -evaluatie). Hierin staat een plan van aanpak met daarin de maatregelen om de risico's te beperken. De werkgever moet elk jaar schriftelijk rapporteren over wat er terecht is gekomen van het plan en hierover overleggen met de medezeggenschap. Ongevallen moeten officieel worden geregistreerd.

De arbowet bepaalt dat de werkgever gecertificeerde bedrijfshulpverleners (BHV'-ers) in dienst heeft. Deze verplichting komt in de plaats van de verplichting EHBO'-ers in dienst te hebben. BHV'-ers worden opgeleid om de gevolgen van ongevallen en brand op te vangen, zij kunnen meer dan EHBO'-ers. Op iedere 50 aanwezigen in een gebouw (=leerlingen+personeel) moet er ten minste één BHV'-er zijn. Sinds kort staat in de arbowet ook de verplichting om een preventiemedewerker aan te stellen. Deze medewerker helpt de werkgever bij de dagelijkse veiligheid en gezondheid binnen de school.

Arbeidsinspectie

De arbeidsinspectie houdt toezicht op de arbowet en kan naleving van de wet afdwingen. Als niet aan de wettelijke verplichtingen voldaan wordt, kan de werkgever van de arbeidsinspectie een boete krijgen.

Naast de arbowet, zijn er ook wettelijke regels waaraan het schoolgebouw moet voldoen, bijvoorbeeld het landelijk bouwbesluit en de gemeentelijke bouwverordeningen.

Regels in de cao

In de verschillende onderwijs-cao's staan bepalingen die aansluiten op de wettelijke regels. In de cao PO (primair onderwijs) staan de eisen waaraan het plan van aanpak uit de RI&E moet voldoen (artikel C10). In de cao VO (voortgezet onderwijs) staat dat de school een veiligheidsbeleid moet voeren, dat jaarlijks geëvalueerd wordt (artikel 12.6). In de cao BVE (beroepsonderwijs en volwasseneducatie) staan bepalingen over arbobeleid en beleid ter voorkoming van seksuele intimidatie, discriminatie en geweld (artikel E23-27). De sector BVE

heeft in 2004 een arboconvenant afgesloten. In deze schriftelijke afspraak staat dat er geld beschikbaar is om 700 interventiecoaches op te leiden. Deze coaches moeten agressief gedrag voorkomen of tegengaan. In de BVE wordt elke twee jaar een monitor sociale veiligheid gemaakt. Daarin wordt schriftelijk vastgelegd wat er over de jaren heen in de ROC's gebeurt op het gebied van sociale veiligheid.

Misdrijf

Een misdrijf in of rond de school moet verplicht worden aangegeven bij de politie (wetboek van strafvordering). Bij een misdrijf is sprake van levensgevaar, bijvoorbeeld door gebruik van vuur- of steekwapens of door verkrachting.

Onderwijsinspectie

De onderwijsinspectie ziet toe op de naleving van de wettelijke regels op school. Binnen die regels moet de school zelf veiligheidsbeleid maken voor personeel en leerlingen. Het is belangrijk dat het personeel en de leerlingen de inhoud van dit beleid goed kennen. Ook moet het veiligheidsbeleid regelmatig worden geëvalueerd en zo nodig worden bijgesteld. De directie van de school is verantwoordelijk voor het veiligheidsbeleid. Het OOP kan een belangrijke bijdrage leveren aan de opzet en evaluatie van dit beleid.

Aan de slag

Voldoet uw school aan de wettelijke eisen op het gebied van veiligheid? Beantwoord voor uzelf de volgende vragen:

- Is er op uw school een veiligheidsbeleid?
- Wordt u betrokken bij het opstellen en evalueren van dit veiligheidsbeleid?
- Is er beleid om u te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld?
- Zijn er voldoende bedrijfshulpverleners (BHV²-ers) in verhouding tot het aantal personeelsleden en leerlingen?
- Is er een preventiemedewerker?
- Wordt er bij een misdrijf in of rond de school aangifte gedaan bij de politie?
- Worden ongevallen geregistreerd?

Hoofdstuk 2

Regels op school

Al zijn er nog zoveel regels, incidenten komen op elke school voor. Bij incidenten moet je denken aan schelden, pesten, chantage, bedreigingen, discriminerende opmerkingen, beschadiging of diefstal van eigendommen en fysiek geweld. Incidenten moeten worden gemeld en geregistreerd voor de onderwijsinspectie. Het is zaak om de kans dat incidenten zich voordoen te verkleinen en de effecten ervan te beperken. Verder is het nuttig om collega's op de hoogte te brengen van wat er is gebeurd en hoe het incident is aangepakt. U kunt ook een cursus of training volgen om te leren omgaan met incidenten, bijvoorbeeld een cursus conflicthantering.

Het is onmogelijk en onwenselijk om voor elk mogelijk incident omgangsregels op te stellen. Een algemene regel waarin staat hoe medewerkers met incidenten om moeten gaan, werkt meestal het beste. Openheid is ook belangrijk; incidenten moeten bespreekbaar zijn en niet in de doofpot worden gestopt. Weet u wat er van u wordt verwacht bij een incident met leerlingen? Moet u ingrijpen? Of moet u het melden aan de collega die de leerling dan aan moet spreken of straffen? Wordt er van u verwacht dat u na afloop van het incident in gesprek gaat met de leerling? Of verwacht uw werkgever dat u een gesprek tussen de mentor en de leerling organiseert?

Aan de slag

- Zijn personeel en leerlingen op uw school bekend met de geldende regels en normen?
- Weet u wat er van u verwacht wordt als u ziet dat regels of normen worden overtreden? Moet u ingrijpen, waarschuwen of rapporteren aan een collega?
- Zijn de straffen die horen bij overtreding van de regels of normen bekend bij het personeel en de leerlingen?
- Heeft uw school een plan gemaakt dat beschrijft hoe u moet omgaan met incidenten?

Veiligheidsmedewerker

Een school kan medewerkers aanstellen met een specifieke taak op het gebied van veiligheid. De pedagogisch conciërge bijvoorbeeld. Hij/zij onderhoudt intensief contact met leerlingen en controleert hen buiten de klas. De pedagogisch conciërge is ook aanspreekpunt voor de buurt, zoals bewoners, politie en winkeliers. Ook kan de school een veiligheidscoördinator aanstellen, die het schoolgebouw en plein regelmatig inspecteert.

Techniek

Ook technische maatregelen kunnen de veiligheid op school bevorderen. Bijvoorbeeld door een leerlingenpas, camerabewaking of detectiepoortjes in te voeren. Maar zonder deze dure, technische maatregelen kan ook een conciërge de controle op wie de school in- en uitgaat verbeteren. Bijvoorbeeld door op bepaalde tijden alle toegangen tot de school, behalve de hoofdingang, af te sluiten.

Hoofdstuk 3

Wie is verantwoordelijk?

Iedereen die op een school werkt, moet een bijdrage leveren aan de veiligheid. En iedereen heeft zijn of haar eigen verantwoordelijkheid. Niet alleen de arbo-coördinator, de conciërge of de bewakingsmedewerker, die duidelijke taken hebben op het gebied van veiligheid. In de arbowet staat dat de werkgever moet zorgen voor een goede verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden over de medewerkers. Bij een incident of ongeval mag u er nooit alleen voor staan. U moet kunnen rekenen op uw collega's voor hulp tijdens een incident of ongeval en voor opvang erna. Stel uw leidinggevende op de hoogte als u regelmatig alleen bent in situaties waarin de kans op een incident of ongeval groot is.

Ook is het belangrijk dat de school samenwerkt met politie, jeugdzorg en maatschappelijk werk. Deze instanties kunnen de school informeren en er kan met hen worden afgestemd over individuele leerlingen. De afgelopen jaren heeft een aantal scholen veiligheidsconvenanten gesloten met de politie. Voorbeelden zijn de schriftelijke afspraken van een aantal basisscholen in de regio Deventer en van een aantal middelbare scholen in Tilburg met de politie. Ook in de BVE worden deze convenanten afgesloten met de politie, bijvoorbeeld door het ROC Leiden. Andere ROC's kunnen zich hierbij aansluiten. Ook ouders moeten niet vergeten worden. Goed geïnformeerd over het veiligheidsbeleid en de maatregelen die de school neemt, zullen zij dit beleid eerder ondersteunen.

Heeft u in uw functie contact met politie, jeugdzorg, maatschappelijk werk of ouders? Spreekt u met deze contacten wel eens over aspecten van veiligheid op school? Denk ook eens aan het uitwisselen van ervaringen op het gebied van veiligheid met OOP dat op andere scholen werkt.

De conciërge

In de praktijk blijkt soms dat alle taken op het gebied van veiligheid door de leiding van de school aan de conciërge worden toebedeeld. Zo kan het voorkomen dat een conciërge tevens arbo-coördinator, hoofd BHV, bewaker en surveillant is. Voor iedereen en voor de veiligheid in de school is het beter als

deze taken verdeeld zijn over meerdere personen (docenten en OOP). Maar, hoe pakt u dit aan? Zet eerst al uw taken en verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid op papier. Bepaal daarna of het terecht is dat u deze taken op uw bordje heeft en of het aantal taken niet teveel is. Het is belangrijk dat u grenzen stelt. Vraag uzelf steeds af of u wel of niet verantwoordelijk bent. Ook is het van belang om te zorgen dat u niet op een eiland komt te staan. Bespreek regelmatig uw rol op het gebied van veiligheid met uw leidinggevende en uw collega's, bijvoorbeeld in een werkoverleg of functioneringsgesprek. De directie is eindverantwoordelijk, niet u. Twijfelt u? Vraag dan advies aan ABVAKABO FNV over wie verantwoordelijk is.

Als conciërge bent u in de praktijk vaak verantwoordelijk voor de veiligheid op uw school. Bij ongelukken, vechtpartijen of andere incidenten waarbij leerlingen betrokken zijn, wordt meestal de conciërge te hulp geroepen. Linda de Vries* is conciërge op AVO en VBO school OSC De Poort (*gefingeerde naam). "Ik ben in de pauzes in mijn eentje verantwoordelijk voor 320 leerlingen. Ik heb gevraagd om meer ondersteuning tijdens de pauzes. Die heb ik af en toe gekregen, maar nu verslapt het alweer en moet ik opnieuw vragen om ondersteuning. Het lastige bij ons op school is dat de lerarenkamer op de zesde etage is, dus als er iets is moet ik eerst een leerling naar boven sturen om hulp te halen. Als er een calamiteit is, heb ik echt een probleem."

Soms kunnen kleine investeringen al bijdragen aan de veiligheid. Over het voorbeeld van Linda de Vries vertelde Yvonne Mus (receptioniste/telefoniste): “Bij ons heeft elke conciërge een portofoon gekregen, waarmee hij hulp kan invoepen. Dit is een simpele oplossing, waarmee onveilige situaties voorkomen of sneller opgelost kunnen worden. Voor de conciërge is het ook een prettig idee dat hij snel hulp kan invoepen, als dat nodig is.”

Aan de slag

- Maak een overzicht van al uw taken en verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid.
- Vindt u dat u teveel taken/verantwoordelijkheden hebt op het gebied van veiligheid? Dan geeft u dit in een gesprek met uw leidinggevende. U geeft aan dat de veiligheid op school wordt verhoogd als die niet meer van één persoon afhankelijk is.
- Geef ook aan of er oplossingen zijn (zoals de portofoon in het voorbeeld) die snel kunnen bijdragen aan uw veiligheid en die van anderen.
- Wordt er niet naar u geluisterd, dan stapt u naar de medezeggenschap of de arbodienst.
- In het uiterste geval kunt u naar de arbeidsinspectie of onderwijsinspectie.

Wat kunt u zelf doen?

Soms heeft de schoolleiding het veiligheidsbeleid al hoog op de agenda staan. Dan is het makkelijker om als OOP aandacht te vragen voor de veiligheid van uw werkplek. Lastiger is het als de leiding van de school weinig aandacht voor veiligheidsbeleid heeft of alleen docenten bij dit beleid betreft. Probeer dan via de medezeggenschap aandacht voor het onderwerp te vragen. Of vraag de arbodienst om ondersteuning. Met vragen over wet- en regelgeving, verantwoordelijkheden van de werkgever en de rol van de medezeggenschap kunt u bij ABVAKABO FNV terecht.

‘Onderwijs is aandacht’

Een school die het veiligheidsbeleid serieus heeft opgepakt is de school van Frank Lieferring, de Esloo Onderwijsgroep: een scholengroep van zes scholen voor voortgezet onderwijs in Den Haag e.o.. De school heeft in het kader van het project ‘onderwijs is aandacht’ een algemeen veiligheidsbeleid geformuleerd. Het gaat om een integrale aanpak van veiligheid, onderwijs en leerlingenzorg. Met enquêtes is onderzocht of medewerkers zich (on)veilig voelen in en rond de school. Vervolgens is er voor alle medewerkers een dag georganiseerd met workshops en een debat over het thema ‘samen werken aan een veilige school’. Daarna is er een Algemeen Veiligheidsplan gemaakt, met concrete actiepunten op het gebied van veiligheid. Frank is in zijn functie als arbo-coördinator blij dat zijn werkgever het veiligheidsbeleid zo serieus heeft opgepakt. Hij hoopt dat zijn school een voorbeeld kan zijn voor andere scholen. Wel geeft hij aan dat het veiligheidsbeleid al op de agenda stond, maar dat de gemeente Den Haag in 2005 ook strengere veiligheidseisen stelde aan de scholen.

Aan de slag

- Stelt u grenzen aan de taken en verantwoordelijkheden die u krijgt op het gebied van veiligheid?
- Komt u genoeg op voor uzelf en trekt u aan de bel als u merkt dat u minder plezier in uw werk heeft?
- Bedenk twee concrete knelpunten, waarmee u in uw werk te maken heeft. Zet ze op papier en verzin mogelijke oplossingen. Bespreek deze punten met uw collega's en uw leidinggevende.

Verbouwing? Een kans voor oplossingen
Een andere school die veel heeft gedaan, is een school voor voortgezet onderwijs in Den Bosch. Yvonne Mus (receptioniste/telefoniste): “Omdat er verbouwd moest worden konden wij als medewerkers onze wensen rondom de veiligheid van onze werkplek aangeven en die zijn toen meegenomen. Voor de receptie is nu een nieuwe ruimte gekomen

naast de deur, waardoor we goed zicht hebben op de ingang van de school. En we kunnen de voordeur bedienen vanuit de receptie. Ook zijn er camera's geplaatst, die we vanuit de receptie in de gaten houden en er is een speciale 'veiligheidsconciërge' aangesteld. Voor leerlingen is een pasjessysteem ingevoerd, waarmee ze hun kluisjes kunnen openen en waarmee ze geregistreerd worden als ze te laat komen.”

Aan de slag

Heeft uw school plannen om te verbouwen? Denk dan na over de veiligheidsaspecten. Kijk naar de orde en indeling van het schoolgebouw en plein en bedenk hoe de veiligheid verbeterd kan worden. Geef deze aandachtspunten mee aan de leiding van de verbouwing.

Betere communicatie

Ronald Nanhekhan (docent basisschool Amsterdam Osdorp) denkt niet dat het opstellen van strenge regels en het plaatsen van camera's de manier is om op zijn school veiligheid te creëren. Hij heeft regelmatig te maken met verbaal en fysiek geweld van ouders en leerlingen. Hij ziet veel meer in het verbeteren van de communicatie. Ronald: “Openheid vind ik erg belangrijk; openheid van lei-

ding en personeel, naar de leerlingen en naar elkaar. Openheid bevordert het gevoel van veiligheid en helpt om problemen op het gebied van veiligheid als team op te lossen.”

Communicatie is belangrijk! Door elkaar te informeren en open te zijn wordt vertrouwen gewekt, dat bevordert een veilig gevoel. Het scheidt ook duidelijkheid en saamhorigheid, omdat iedereen bijdraagt aan het benoemen van problemen en het verzinnen van oplossingen.

Aan de slag

- Probeer één of twee maatregelen te bedenken waardoor op uw school de communicatie beter wordt.
- Wordt het OOP betrokken bij de bespreking van (probleem)leerlingen?

Denk creatief: gescheiden pauzes

Jan Hendriksen (VMBO) is de enige conciërge op 850 leerlingen. “In de pauzes is het erg druk, leerlingen zitten op elkaar en worden daardoor onrustig en agressief.” Jan heeft een simpele oplossing bedacht voor dit probleem. Hij heeft voorgesteld om gescheiden pauzes te houden voor de onder- en bovenbouw. Dat is veiliger voor de leerlingen, hij kan zijn werk beter doen en het is rooster-technisch mogelijk. Het enige probleem is nu dat de directie nog overtuigd moet worden. Jan: “Er is een regel dat er op 550 leerlingen één conciërge moet zijn en vervolgens op elke extra 100 leerlingen een extra conciërge. Deze regel is er niet voor niets.”

Structuur en cultuur

Belangrijk is de combinatie van de juiste structuur en cultuur. Een structuur, waarmee veiligheid wordt gewaarborgd. Regels, normen, sancties en verantwoordelijkheden van medewerkers zijn vastgelegd. Er is goed contact met verschillende instanties en het gebouw is veilig. En een cultuur waarin aandacht is voor veiligheid: er is openheid, de communicatie met collega's en leerlingen is goed en collega's werken samen.

Aan de slag

Alleen is ook maar alleen, zoek dus medestanders om de veiligheid te verbeteren:

- Probeer de directie en andere medewerkers (docenten en OOP) te betrekken. Ronald Nanhekhan: “Ik vind dat leerlingen niet alleen door de conciërge op de regels gewezen moeten worden en spreek mijn collega’s daar ook op aan. Hetzelfde geldt voor gevaarlijke situaties in en rond de school, die moeten door iedereen worden gemeld.”
- Denk ook aan het betrekken van de wijkagent, de vertrouwenspersoon, de maatschappelijk werker en de ouders. Op sommige scholen worden leerlingen zelf ingezet om regels te handhaven en elkaar in de gaten te houden. Wat is er nu mooier dan een medeleerling te betrappen op een overtreding?
- Alleen samen kunt u zorgen voor een goede cultuur en structuur waardoor uw werkplek veilig wordt.

Hoofdstuk 5

Is uw werkplek veilig? Doe de test!

Beantwoord de volgende vragen met ja of nee:

1. Voldoet de school aan de regels in de arbowet?
2. Hanteert de school regels en normen?
3. Zijn personeel en leerlingen op de hoogte van deze regels en normen?
4. Zijn er sancties vastgesteld, voor overtreding van deze regels en normen?
5. Zijn personeel en leerlingen op de hoogte van de sancties?
6. Worden collega's (docenten en OOP) op de hoogte gebracht van incidenten die zich hebben voorgedaan in de school?
7. Heeft de school goed contact met externe instanties, zoals politie, jeudzorg en maatschappelijk werk?
8. Heeft de school goed contact met ouders?
9. Is er veiligheidsbeleid voor zowel de school als het schoolplein?
10. Bestaat er gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle medewerkers voor de veiligheid?
11. Is de medezeggenschap betrokken bij het veiligheidsbeleid?
12. Zijn medewerkers getraind in omgaan met incidenten / ongelukken / agressie / geweld?
13. Zijn er voldoende opgeleide BHV'-ers?

Als u alle vragen met ja hebt beantwoord heeft u een veilige werkplek, houden zo! Als u een of meer vragen met nee hebt beantwoord, dan kunt u aan de slag, waarbij de informatie in dit boekje u kan helpen. Ook ABVAKABO FNV kan u helpen. Voor vragen kunt u contact opnemen met de ledenservice via telefoonnummer (0900) 22 825 22 (10 ct/min) of stuur een e-mail naar oop@abvakabo.nl.

Meer informatie

Meer informatie over veiligheid op de werkplek vindt u op de volgende websites:

- www.abvakabofnv.nl Website van ABVAKABO FNV met actuele ontwikkelingen en nieuws. Op de site staat ook een discussieplatform waarop bezoekers met elkaar kunnen discussieren over o.a. veiligheid.
- www.minocw.nl/veiligeschool Website van het ministerie van OC&W met nieuws, onderzoeken en kamervragen over het thema veiligheid voor PO, VO en BVE.
- www.scholenveiligheid.nl Informatie over veiligheid op school en diverse links naar scholen die bezig zijn met veiligheidsprojecten. Via de site kunt u het boekje ‘Kiezen, passen en plannen’ met praktische tips voor het opstellen van een veiligheidsplan voor PO en VO downloaden.
- www.agressie-op-school.pagina.nl Website met links naar webpagina’s over veiligheid in de school uit binnen- en buitenland.
- www.onderwijsinspectie.nl Website van de onderwijsinspectie, met informatie over succesvolle initiatieven van scholen in PO, VO en BVE. Ook kunt u hier informatie vinden over de vertrouwensinspecteurs en het meldpunt seksuele intimidatie, geweld, discriminatie en extremisme.
- www.arbeidsinspectie.nl Website van de arbeidsinspectie, met informatie over de arbowet en de rol en taken van de arbeidsinspectie.
- www.bveraad.nl Website van de werkgeversvereniging BVE. Hier kunt u de monitor sociale veiligheid BVE downloaden en een cd-rom met informatie over veiligheidsinstrumenten voor de BVE bestellen. Ook is er informatie te vinden over het arboconvenant dat is afgesloten in de BVE.
- www.vios-amsterdam.nl Deze website bevat informatie over het project VIOS (veiligheid in en om de school), een voorbeeld van een collectieve aanpak van veiligheid door VO-scholen in Amsterdam.
- www.arbo.nl Website van het arbopatform Nederland, met informatie per branche over de arbowet, actuele ontwikkelingen en veelgestelde vragen.
- www.bhv.nl Website met informatie over wetgeving, trainingen/opleidingen advies en nieuws over bedrijfshulpverlening.
- www.ppsi.nl Website van het project preventie seksuele intimidatie. Door PPSI is de brochure ‘Boeman en beschermengel: OOP als spil van sociale veiligheid’ uitgebracht.

